

Per Espen Lilleås og Ragnhild Nygaard Johnsen

**Foreldrebetaling i kommunale
og private barnehager i
perioden 1992-2001**

INNHold

1. INNLEDNING.....	3
2. GENERELT OM UNDERSØKELSEN	5
2.1. KOMMUNALE BARNEHAGER	5
2.2. PRIVATE BARNEHAGER	6
2.3. SPESIELLE MERKNADER.....	6
3. OM TABELLENE.....	7
4. FORELDREBETALING I KOMMUNALE BARNEHAGER I PERIODEN 1992 - 2001	8
4.1. KOMMUNALE MÅNEDSSATSER FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 100 000 KRONER	8
4.2. KOMMUNER MED INNTEKTSGRADERTE SATSER	8
4.3. KOMMUNALE MÅNEDSSATSER FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 250 000 KRONER	10
4.4. KOMMUNALE MÅNEDSSATSER FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 375 000 KRONER	11
4.5. FORELDREBETALING I BARNEHAGER OG KONSUMPRISVEKST	11
4.6. ÅRSBETALING FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 100 000 KRONER	12
4.7. ÅRSBETALING FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 250 000 KRONER	13
4.8. ÅRSBETALING FOR HUSHOLDNINGER MED BRUTTO ÅRSINNTEKT PÅ 375 000 KRONER	13
5. ØVRIGE BETALINGSORDNINGER.....	14
5.1. SØSKENMODERASJON	14
5.2. EGNE BETALINGSSATSER FOR BARN UNDER 3 ÅR	15
5.3. FRIPLASSER	15
5.4. KOSTPENGER	15
6. FORELDREBETALING I PRIVATE BARNEHAGER I PERIODEN 1992 - 2001	16
6.1. MÅNEDSSATSER I PRIVATE BARNEHAGER UTEN KOMMUNAL STØTTE	16
6.2. ÅRSBETALING I PRIVATE BARNEHAGER UTEN KOMMUNAL STØTTE	16
7. TABELLER.....	17
DE SIST UTGITTE PUBLIKASJONENE I SERIEN NOTATER.....	22

1. Innledning

Statistisk sentralbyrå utfører på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet en halvårlig kartlegging av foreldrebetalingen for heltidsopphold for barn over 3 år i kommunale og private barnehager. Dette notatet gir en oppsummering av resultatene fra undersøkelsene, og belyser utviklingen i foreldrebetalingen i perioden 1992 - 2001.

På grunn av differensierte betalingssatser er det for de kommunale barnehagene blitt målt satser for husholdninger på tre ulike inntektsnivå, brutto årsinntekt i husholdningen på henholdsvis 100 000, 250 000 og 375 000 kroner. Private barnehager benytter hovedsakelig flate betalingssatser, det vil si satser som er uavhengige av husholdningenes inntektsnivå.

Resultatene viser at det har vært sterkere vekst i betalingssatsene i kommunale barnehager enn i de private barnehagene. Av de tre inntektsnivåene som det har blitt målt satser for i de kommunale barnehagene har økningen vært størst for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000 kroner. De gjennomsnittlige månedssatsene har steget med hele 73,1 prosent i perioden januar 1992 (1 218 kroner) til januar 2001 (2 108 kroner). Husholdninger med brutto årsinntekt på 250 000 kroner har hatt en betydelig svakere utvikling i satsene for foreldrebetalingen. De gjennomsnittlige månedssatsene har økt med 38,8 prosent. Husholdninger med brutto årsinntekt på 375 000 kroner har økt i samme størrelsesorden med 40,5 prosent. Til sammenligning har den generelle prisstigningen, målt ved konsumprisindeksen steget med 23,3 prosent i samme periode. Gjennomsnittlig månedssats for en husholdning med sistnevnte inntektsnivå var 2 983 kroner i januar 2001.

Kommunene står selv fritt til å velge utformingen av betalingssystemet for foreldrebetalingen. Om lag halvparten av utvalgskommunene hadde flate satser i januar 1992, den andre halvparten graderte satsene etter inntekt. Andelen kommuner med flate satser økte til om lag 60 prosent i januar 2001. En omlegging fra inntektsgraderte til flate satser medfører som oftest at betalingssatsene øker kraftig for de med en inntekt lik det laveste inntektsnivået i undersøkelsen. En del kommuner med inntektsgraderte satser har endret inntektsintervallene og samtidig økt betalingssatsene for lave inntektsnivåer. Disse to forholdene er med på å forklare hvorfor gjennomsnittssatsene for inntektsnivået 100 000 kroner har økt langt kraftigere enn de to andre inntektsnivåene i undersøkelsen. Gjennomsnittstallene for det laveste inntektsnivået må imidlertid tolkes varsomt ettersom husholdninger med lav inntekt i mange tilfeller får tilbud om ulike rabatt- og støtteordninger.

Årsbetalingen i kommunale barnehager som beregnes etter månedssats inkludert kostpenger og antall obligatoriske betalingsmåneder, viser samme utviklingsmønster som månedssatsene.

Fra og med januar 1998 hadde alle kommunene i utvalget et tilbud om søskenmoderasjon. Den gjennomsnittlige søskenmoderasjonen har i perioden januar 1992 til januar 2001 falt fra 44 til 40 prosent. Antall utvalgskommuner som tilbyr 50 prosent søskenmoderasjon har falt i perioden.

Foreldrebetalingen i private barnehager har hatt en lavere vekst enn de kommunale betalingssatsene. De private månedssatsene har i perioden steget med 33,5 prosent, fra 2 541 kroner i januar 1992 til 3 391 kroner i januar 2001. Årsbetalingen i de private barnehagene har økt i tilsvarende grad. Private barnehager tilbyr noe lavere søskenmoderasjon enn de kommunale barnehagene.

2. Generelt om undersøkelsen

Denne publikasjonen gir en oppsummering av resultatene fra Statistisk sentralbyrås utvalgsundersøkelser av foreldrebetalingen i kommunale og private barnehager uten kommunalt tilskudd, som har blitt gjennomført i januar og august hvert år siden 1992. Undersøkelsen gjelder heldagsopphold i barnehage for barn over 3 år. Resultatene av hver enkelt undersøkelse er publisert i halvårslige rapporter. I disse rapportene finnes opplysninger ned på kommunenivå. Denne oppsummeringen har i all hovedsak et nasjonalt perspektiv. Undersøkelsene er utført på oppdrag av Barne- og familiedepartementet ved Familie- og barnehageavdelingen.

2.1. Kommunale barnehager

Statistisk sentralbyrå har trukket et utvalg på i alt 109 kommuner. Innen hvert fylke er det valgt ut 6 kommuner, med unntak av Oslo, som utgjør et eget område. Hvert fylke er inndelt etter kommunenes næringsklassifisering slik at både by- og landkommuner er representert. Utvalgsstørrelsen har vært konstant i perioden 1992 - 2001, mens utvalget av kommuner har vært gjenstand for enkelte endringer i perioden. Utvalget består av i underkant av en fjerdedel av landets kommuner, og omfattet to tredjedeler av landets kommunale heldagsplasser i 1992.

Finansieringen av barnehager er delt mellom stat, kommune og foreldre med barnehageplass. Kommunene har beslutningsmyndighet over hvor mye foreldre til en hver tid skal betale for barnehageplassene, og over hvordan betalingssystemet for denne foreldrebetalingen skal utformes. Kommunene har valgt ulike modeller for foreldrebetalingen hvor den største forskjellen består i om alle foreldre betaler samme sats eller om foreldrebetalingen graderes etter inntekt. I tillegg finnes det et stort antall varianter av betalingssystemer med inntektsgradering.

På bakgrunn av svært ulike betalingssystemer i kommunene er det valgt å måle betalingssatser for 3 ulike punkter for husholdningenes inntekt. Målepunktene det er beregnet betalingssatser for er husholdninger med samlet bruttoinntekt lik 100 000, 250 000 og 375 000 kroner. Betalingssatsene som er beregnet for disse målepunktene vil ha begrenset gyldighet for andre inntektsnivåer.

De utvalgte kommunene har i tillegg til betalingssatser gitt opplysninger om:

- søskenmoderasjon
- kostpenger som kommer i tillegg til oppholdsbetalingen
- antall innbetalinger i året
- rabatt-/friplassordninger

2.2. Private barnehager

For å følge utviklingen i foreldrebetalingen i private barnehager uten kommunal støtte er det trukket et utvalg av private barnehager som har rapportert gjeldene betalingssatser i januar og august hvert år fra januar 1992 til januar 2001. Utvalgsrammen har vært begrenset til Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Bodø, alle med omland. Omland er bestemt ut fra bosettingsforhold og kommunikasjonsstruktur. Utvalget dekker dermed områder med høy befolkningstetthet, mens områder med mer spredt befolkningsmønster er utelatt i denne delen av undersøkelsen. I de halvårlige publikasjonene er det presentert gjennomsnittstall for foreldrebetaling i de 5 områdene, uten at det er beregnet et gjennomsnitt for hele landet. Foreldrebetalingen i private barnehager i denne publikasjonen er et gjennomsnitt av foreldrebetalingen i de 5 områdene. Alle områdene inngår med den samme vekten.

Utvalgsstørrelsen har variert noe, men i hovedsak ligget på fra 50 - 60 barnehager. Hovedårsaken til at utvalget har variert i størrelse er at barnehager er lagt ned. For å opprettholde utvalgets størrelse er det med jevne mellomrom trukket ut nye barnehager for å kompensere for de som legges ned. Gjennomsnittstallene for foreldrebetalingen i de private barnehagene er altså ikke basert på et helt fast utvalg. Noe av endringen i gjennomsnittstallene fra et tidspunkt til et annet kan være forårsaket av at utvalget er noe endret. Det er ikke gjort forsøk på å korrigere for denne effekten.

Private barnehager har i all hovedsak flate betalingssatser. Det betyr at alle familier med et barn i en barnehage betaler det samme uavhengig av familiens inntekt. I de få tilfellene hvor inntektsgradering forekommer er betalingssatsen barnehagen selv har oppgitt benyttet i beregningene.

De private barnehagene har i tillegg til betalingssatser gitt opplysninger om:

- søskenmoderasjon
- kostpenger i tillegg til oppholdsbetalingen
- antall innbetalinger i året
- eventuelle innskudd

2.3. Spesielle merknader

Med noen få unntak, opererer utvalgskommunene med brutto husholdningsinntekt når de fastsetter hvilken sats som skal betales. Det er ikke gjort forsøk på å justere resultatene for de få kommunene (3 utvalgskommuner per januar 2001) som benytter nettoinntekt. I tillegg kan det være noen forskjeller i hvordan samlet brutto husholdningsinntekt er definert. Slike definisjonsmessige forskjeller medfører at sammenligninger av takstnivåer er beheftet med noe usikkerhet.

En del av de private barnehagene i utvalget har i kortere eller lengre perioder mottatt kommunalt tilskudd. Da kommunalt tilskudd gjerne får konsekvens for foreldrebetalingen er det forsøkt å holde barnehager som mottar slik støtte utenfor beregningene. Det kan imidlertid forekomme noe underrapportering av om barnehagen får kommunalt støtte, slik at enkelte med slik støtte likevel er med i beregningene.

Alle gjennomsnittsberegninger er gjort med simpelt snitt, dvs. at alle observasjoner har blitt vektet likt.

3. Om tabellene

Tabell 1 og 2 omhandler kommunale barnehager mens tabell 3, 4 og 5 omfatter private barnehager uten kommunalt tilskudd.

Tabell 1 er en oversikt over gjennomsnittlige månedssatser og årsbetaling samt prosentvis endring i månedssatsene og årsbetaling på landsbasis i kommunale barnehager i perioden 1992 - 2001.

Tabell 2 gir en oversikt over hyppigheten av noen kjennetegn i undersøkelsen over blant annet inntektsgraderte satser og søskenmoderasjon i kommunale barnehager i perioden 1992 - 2001.

Tabell 3 viser gjennomsnittlige månedssatser samt prosentvis endring i månedssatsene i private barnehager uten kommunalt tilskudd for fem byer med omland i perioden 1992 - 2001.

Tabell 4 viser gjennomsnittlig årsbetaling samt prosentvis endring i årsbetaling for ett og to barn i private barnehager uten kommunalt tilskudd på bakgrunn av fem byer i perioden 1992 - 2001.

Tabell 5 viser gjennomsnittlig årsbetaling samt prosentvis endring i årsbetaling for ett og to barn i private barnehager uten kommunalt tilskudd i fem byer i perioden 1992- 2001.

4. Foreldrebetaling i kommunale barnehager i perioden 1992 - 2001

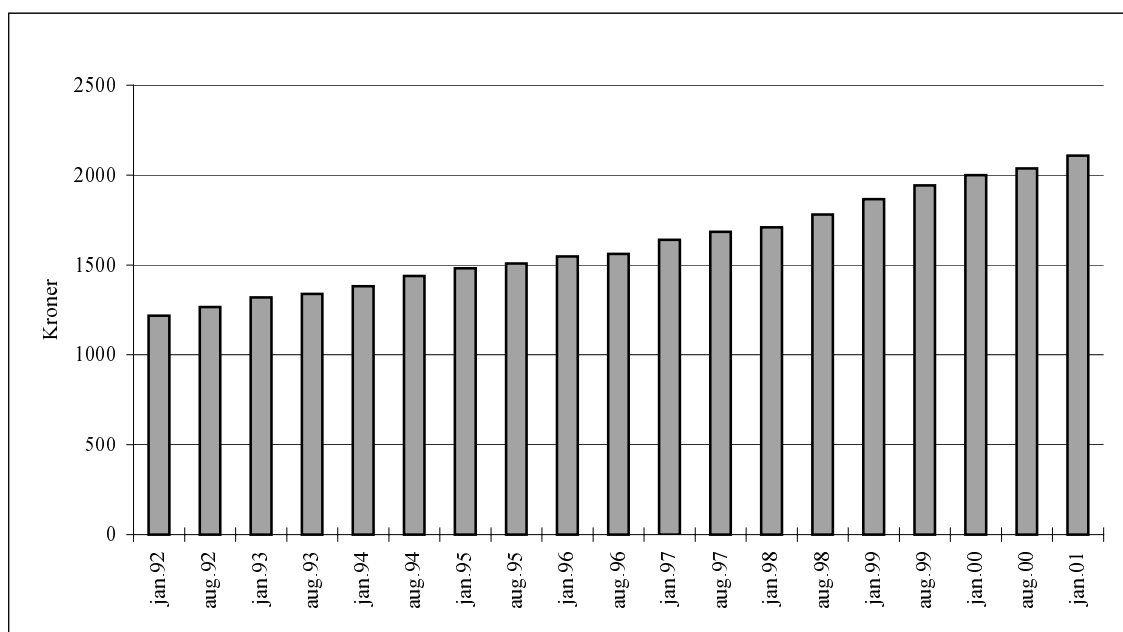
4.1. Kommunale månedssatser for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000 kroner

Det har i perioden 1992 - 2001 vært en sterk vekst i foreldrebetalingen i kommunale barnehager.

Dette gjelder særlig betalingssatsene for husholdninger med en inntekt lik det laveste målepunktet. Fra januar 1992 til januar 2001 har de gjennomsnittlige månedssatsene for husholdninger med samlet brutto årsinntekt på 100 000 kroner økt med hele 73,1 prosent på landsbasis.

I januar 1992 var gjennomsnittlig månedssats uten kost på 1 218 kroner for kommunal barnehageplass for ett barn over 3 år. I januar 1999 hadde de kommunale barnehagesatsene økt til 1 866 kroner som tilsvarer en prisøkning på over 50 prosent. I januar 2001 hadde landsgjennomsnittet for månedssatsene økt til 2 108 kroner. Månedssatsene på dette inntektsnivået har vært stigende i hele denne perioden, med en vekst på 9,1 prosent fra januar 1998 til januar 1999 og fra august 1998 til august 1999 som den høyest årsveksten. Den laveste årsveksten var på 3,6 prosent fra august 1995 til august 1996.

Figur 1. Gjennomsnittlig månedssats for ett barn i kommunal barnehage. Brutto årsinntekt på 100 000 kroner. 1992 - 2001

4.2. Kommuner med inntektsgraderte satser

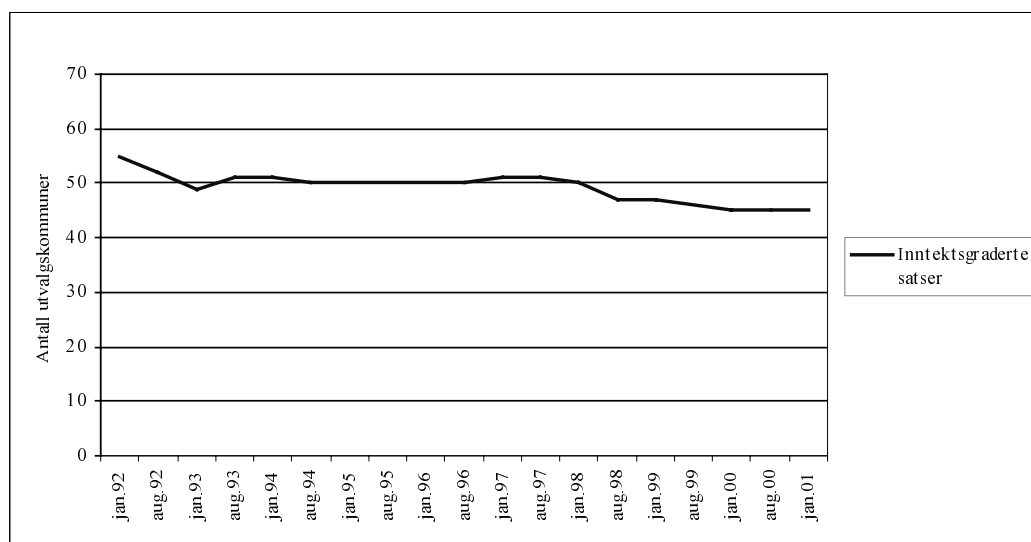
Den sterke prisveksten i foreldrebetalingen for det laveste inntektspunktet er knyttet til omlegginger i kommunenes betalingssystem. Kommunene står selv fritt til å fastsette nivået på foreldrebetalingen samt utarbeide profil på sine betalingssystem. I januar 1992 hadde om lag halvparten av kommunene flate satser for foreldrebetalingen, mens den andre halvparten differensierte foreldrebetalingen etter familiens inntekt.

En familie med inntekt langt under gjennomsnittsinntekten vil nødvendigvis betale mindre i et system med inntektsgradering enn med flate satser, så fremt kommunen søker å få dekket et fast totalt beløp av foreldrene. En omlegging fra inntektsgradering til flate satser vil derfor kunne føre til et markant hopp i foreldrebetaling for lavinntektsgrupper, som for et inntektsnivå på 100 000 kroner. Andelen av utvalgskommunene som har inntektsavhengige satser er gradvis redusert til 45 kommuner over tid, altså til i overkant av 40 prosent. Antallet på 45 utvalgskommuner med inntektsavhengige satser har vært konstant siden januar 2000. Økningen i antall kommuner med flate satser er derfor en viktig forklaring på den kraftige økningen i betalingssatsene for inntektspunktet 100 000 kroner.

En annen viktig forklaring er knyttet til endringer i intervallgrensene for inntektsgradering. En del kommuner øker den øvre grensen i det nedre inntektsintervallet. Samtidig økes satsene for hele intervallet. Eksempelvis kan den øvre grensen i inntektsintervallet 0 - 100 000 kroner heves til 0- 150 000 kroner. Dette endrer ikke i seg selv foreldrebetalingen for en husholdning med 100 000 kroner i årsinntekt, men satsene oppjusteres gjerne samtidig for hele inntektsintervallet til det nivået en husholdning med 150 000 kroner i årsinntekt har betalt. Dette har en tendens til å gjøre sterke utslag i satsene for et inntektsnivå på 100 000 kroner.

Resultatene av nivået og økningen i satsene for det laveste inntektsnivået i undersøkelsen må tolkes med varsomhet. Dette har sammenheng med to forhold. For det første vil foreldre med en brutto årsinntekt på 100 000 i mange tilfeller motta ulike typer økonomisk støtte eller tilbudt friplass, slik at den reelle kostnaden for en barnehageplass blir lavere enn beregnet i disse undersøkelsene. Det er imidlertid vanskelig å anslå effekten av slik støtte på resultatene i undersøkelsene fordi støtten i mange tilfeller fastsettes etter særskilt vurdering. Det andre forholdet er knyttet til omleggingene i betalingssystemene. Det ikke er gjort forsøk på å kartlegge nærmere om kommunene har økt bruken av andre virkemidler, som for eksempel ulike støtte- og rabattordninger, for å hindre at det skjer en reell økning for lavinntektsnivået etter omleggingene.

Figur 2. Antall utvalgskommuner med inntektsgraderte satser. 1992 - 2001

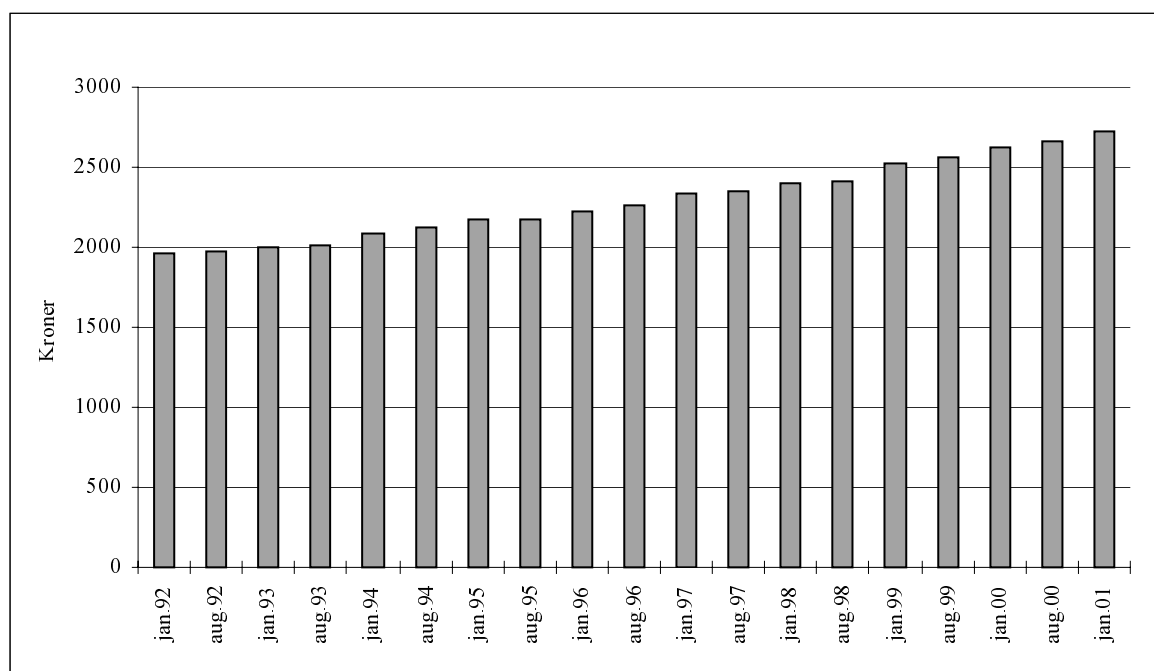
4.3. Kommunale månedssatser for husholdninger med brutto årsinntekt på 250 000 kroner

Foreldrebetalingen i kommunale barnehager for husholdninger med samlet brutto årsinntekt på 250 000 kroner har hatt en betydelig svakere vekst sammenlignet med det lavest inntektsnivået i undersøkelsen. Prisveksten har vært på 38,8 prosent i perioden fra januar 1992 til januar 2001. Mens gjennomsnittlig månedssats uten kost var på 1 961 kroner i januar 1992, var månedssatsen i januar 2001 steget til 2 722 kroner.

Målt på årsbasis ble den kraftigste økningen målt fra august 1998 til august 1999 for dette inntektsnivået. Satsene for foreldrebetaling økte da med 6,3 prosent, mens den laveste årsøkningen var på 1,4 prosent fra august 1992 til august 1993.

En mulig årsak til at satsene har økte mindre for inntektsnivået 250 000 kroner enn undersøkelsens laveste inntektsnivå er at husholdninger med en bruttoinntekt på 250 000 kroner i mindre grad har blitt berørt av omlegginger i de kommunale betalingssystemene.

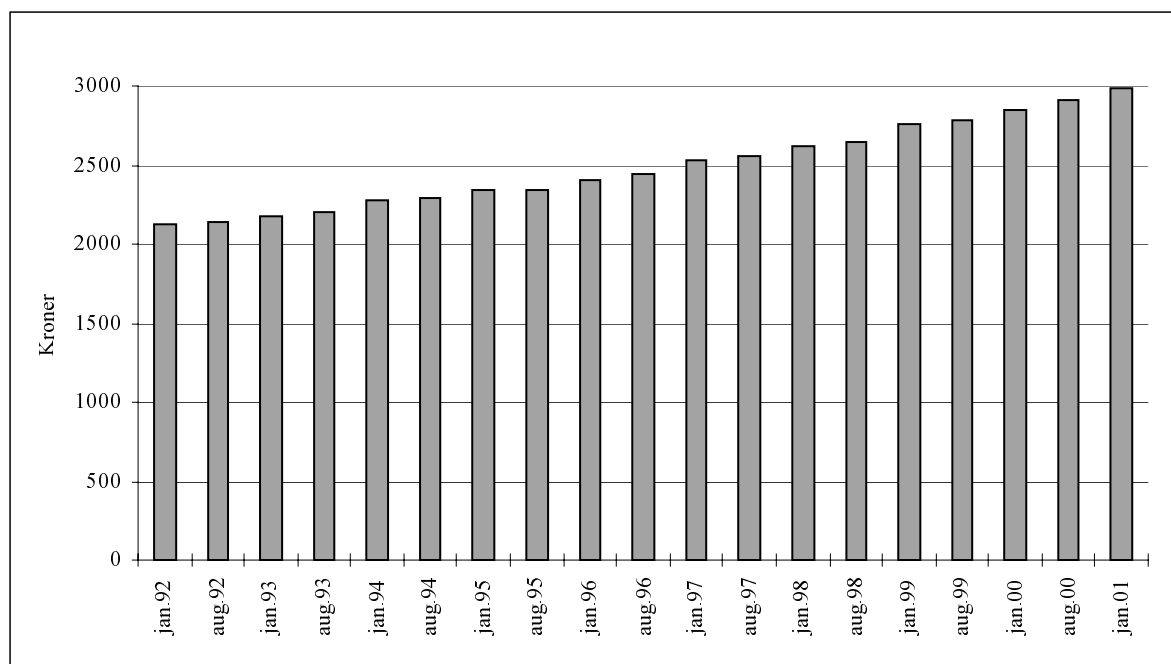
Figur 3. Gjennomsnittlig månedssats for ett barn i kommunal barnehage. Brutto årsinntekt på 250 000 kroner. 1992 - 2001

4.4. Kommunale månedssatser for husholdninger med brutto årsinntekt på 375 000 kroner

Husholdninger med samlet brutto årsinntekt på 375 000 kroner har hatt et tilsvarende utviklingsmønster som husholdninger med brutto årsinntekt på 250 000 kroner. Økningen i satsene har i perioden januar 1992 til januar 2001 vært på 40,5 prosent. Gjennomsnittlig månedssats uten kost var på 2 123 kroner i januar 1992, i januar 1995 var beløpet kommet opp i 2 344 kroner, mens i januar 2001 var månedssatsen økt til 2 983 kroner. Med unntak av et svakt prisfall på 0,1 prosent fra januar til august 1995 har betalingssatsene steget i hele perioden. Sterkest årsvekst ble notert fra august 1998 til august 1999 med 5,7 prosent økning.

Figur 4. Gjennomsnittlig månedssats for ett barn i kommunal barnehage. Brutto årsinntekt på 375 000 kroner. 1992 - 2001

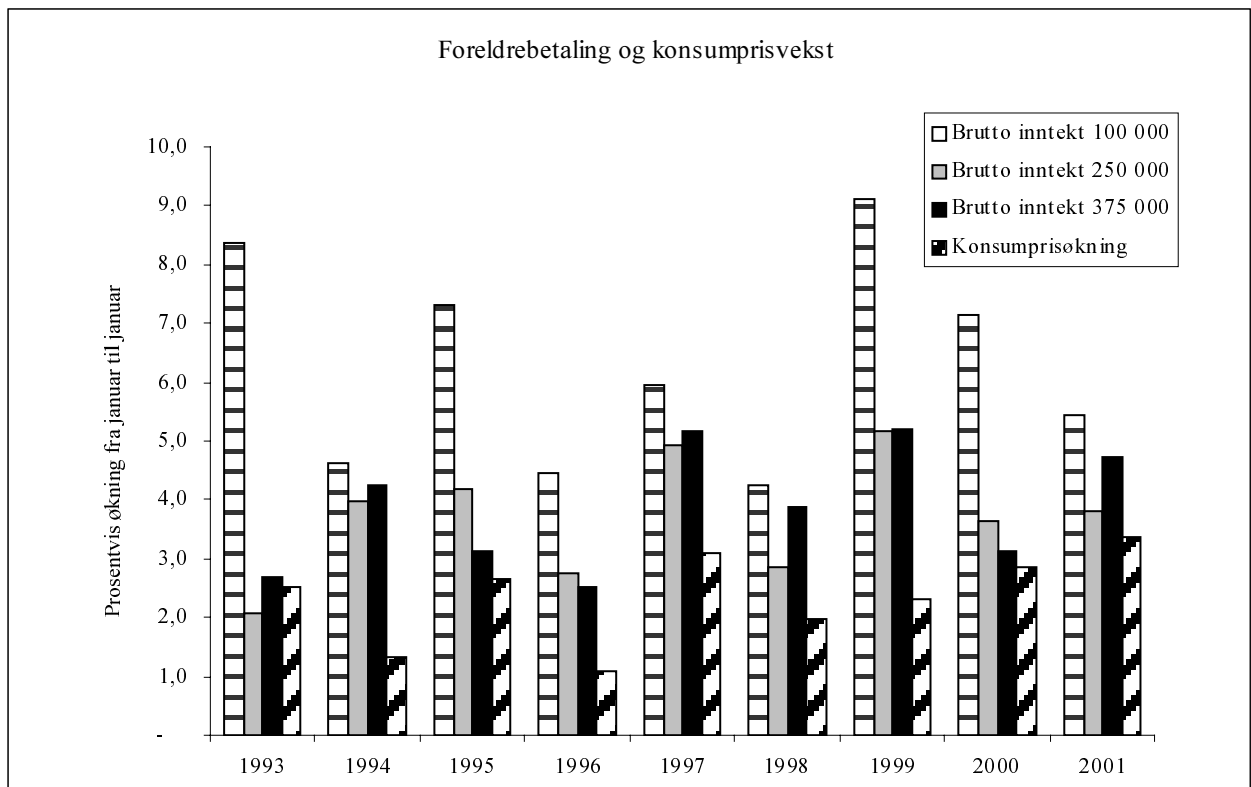
4.5. Foreldrebetaling i barnehager og konsumprisvekst

Satsene for foreldrebetalingen i kommunale barnehager for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000, 250 000 og 375 000 kroner har økt langt kraftigere enn den generelle prisstigningen, målt ved konsumprisindeksen. I perioden januar 1992 - januar 2001 steg konsumprisene med 23,3 prosent. Satsene for foreldrebetalingen for en familie med en brutto årsinntekt på 100 000 kroner har dermed hatt en realprisvekst på 40,4 prosent i løpet av denne perioden. For inntektsgruppene 250 000 og 375 000 kroner har satsene økt med respektive 12,6 og 14,0 prosent hvis man tar hensyn til den generelle prisveksten i perioden.

Målt ved endring fra januar til januar har satsene for foreldrebetaling økt kraftigere enn konsumprisveksten i alle de ni enkeltårene undersøkelsen har vært utført. Dette gjelder alle de tre inntektsnivåene med unntak av for inntektsnivået 250 000 kroner fra januar 1992 til januar 1993. I denne perioden steg

konsumprisindeksen med 2,5 prosent, mens satsene for foreldrebetalingen økte med 2,1 prosent for det nevnte inntektsnivået.

Figur 5. Prosentvis endring januar/januar i foreldrebetaling, tre inntektsnivåer og konsumprisindeksen. 1992-2001

4.6. Årsbetaling for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000 kroner

Årsbetalingen er utregnet fra månedssatsen inkludert kostpenger og antall obligatoriske innbetalinger i året. Per januar 2001 hadde 105 av de 109 utvalgs kommunene 11 betalingsmåneder i året. Dette antallet har vært nokså stabilt i undersøkelsesperioden.

Den gjennomsnittlige årsbetalingen på landsbasis for en barnehageplass i kommunale barnehager for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000 kroner har steget med hele 71,9 prosent fra januar 1992 til januar 2001. Beregnet årsbetaling i 1992 utgjorde 13 967 kroner etter gjeldene satser i januar 1992, mens i januar 2001 ble barnehageutgiften for 2001 beregnet til 24 012 kroner. Årsbetalingen for husholdninger med brutto årsinntekt på 100 000 kroner med to barn i barnehage var per januar 1992 på 22 235 kroner, mens beløpet var steget til 39 115 kroner i januar 2001. Årsbetalingen var dermed 75,9 prosent høyere i januar 2001 enn i januar 1992.

4.7. Årsbetaling for husholdninger med brutto årsinntekt på 250 000 kroner

Gjennomsnittlig årsbetalingen for husholdninger med brutto årsinntekt på 250 000 utgjorde i januar 1992 22 133 kroner og i januar 2001 30 735 kroner. Årsbetalingen har i denne perioden dermed steget med 38,9 prosent. Årsbetalingen for husholdninger med to barn har steget med 43,0 prosent, fra 34 730 kroner i januar 1992 til 49 660 kroner i januar 2001.

4.8. Årsbetaling for husholdninger med brutto årsinntekt på 375 000 kroner

Gjennomsnittlig årsbetalingen for husholdninger med brutto årsinntekt på 375 000 har steget med 40,5 prosent, fra 23 903 kroner i januar 1992 til 33 582 kroner i januar 2001. Årsbetalingen for husholdninger med to barn har steget med 44,4 prosent, fra 37 406 kroner i januar 1992 til 54 025 kroner i januar 2001.

5. Øvrige betalingsordninger

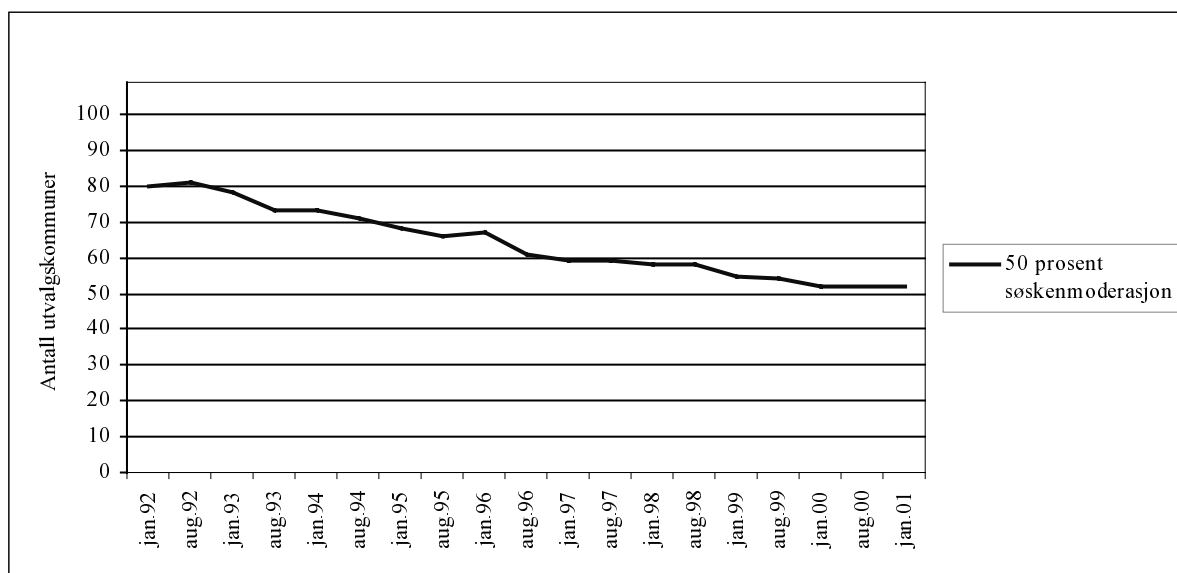
5.1. Søskenmoderasjon

Det er vanlig at kommunene gir søskenmoderasjon. Moderasjonen gis i form av at det betales full pris for barn nummer 1, mens søsken får et prosentvis avslag på beløpet for fullprispass. Moderasjonen er ofte utformet progressivt slik at barn nummer 3 får en større rabatt enn barn nummer 2, men dette varierer noe fra kommune til kommune. I hovedsak gir ikke kommunene søskenmoderasjon på mat-/kostpenger.

Av i alt 109 kommuner var det 105 som hadde en ordning med søskenmoderasjon i januar 1992. Fra og med januar 1998 hadde alle utvalgs kommunene et slikt system. Det er imidlertid stor variasjon mellom utvalgs kommunene hvor stor moderasjonen er, i hovedsak ligger moderasjonen i intervallet fra 20 til 50 prosent. I starten av perioden var gjennomsnittlig søskenmoderasjon på 44 prosent, mens per januar 2001 hadde prosentsatsen falt til 40 prosent.

80 av de 105 kommunene som hadde et system for søskenmoderasjon i januar 1992 ga 50 prosent moderasjon for barn nummer 2. Andelen som gir 50 prosent er gradvis redusert til 52 av de 109 utvalgs kommunene i januar 2001.

Figur 6. Antall utvalgs kommuner med 50 prosent søskenmoderasjon. 1992 - 2001

5.2. Egne betalingssatser for barn under 3 år

Antallet kommuner som tar egne betalingssatser for barn under 3 år har økt markant. I januar 1992 hadde 9 av de 109 kommunene i utvalget egne satser for de minste barna. I januar 1996 hadde antallet steget til 15 og i de siste årene har tallet vært stabilt rundt 27 kommuner. Antallet sank til 24 kommuner i januar 2001.

5.3. Friplasser

En stor andel kommuner tilbyr friplasser. Disse friplassene blir gitt for eksempel ved lav inntekt gjennom det ordinære betalingssystemet eller etter særskilt behandling ved sosialkontor, barnevernsnemnd, skolekontor og lignende.

På midten av 1990-tallet hadde i underkant av 80 prosent av kommunene i utvalget tilbud om friplasser etter ulike vilkår. De siste årene har andelen falt noe, til i underkant av 70 prosent. Om lag 8 av 10 kommuner med en slik ordning gir friplasser etter særskilt behandling ved sosialkontor, barnevernsnemnd, skolekontor og lignende. De øvrige kommunene har friplasser i det ordinære betalingssystemet. Det finnes imidlertid eksempler på kommuner som både gir friplasser etter individuell behandling og gjennom det ordinære betalingssystemet.

5.4. Kostpenger

Antallet kommuner som tar kostpenger i tillegg til månedssatsen har steget noe i perioden 1992 - 2001. I januar 1992 var det 39,4 prosent som krevde inn mat-/kostpenger separat. Andelen var steget til 50,5 prosent i januar 2001.

I undersøkelsene er det bare tatt hensyn til de tilfellene der matpenger/kostpenger blir spesifisert nærmere. Det er ikke tatt med kostpenger som er direkte avtalt mellom den enkelte barnehagen og de foresatte. Dette fører til at sammenligninger av månedssatser og årsbetaling beheftes med en viss usikkerhet.

6. Foreldrebetaling i private barnehager i perioden 1992 - 2001

6.1. Månedssatser i private barnehager uten kommunal støtte

Gjennomsnittlig månedlig foreldrebetaling i barnehager uten kommunal tilskudd har økt fra 2 541 kroner i januar 1992 til 3 391 kroner i januar 2001. Dette er en økning på 33,5 prosent. Økning er lavere enn veksten i satsene de tre inntektsnivåene i undersøkelsen har stått overfor i kommunale barnehager, men kraftigere enn konsumprisveksten på 23,3 prosent. Tar man hensyn til den generelle prisveksten har satsene for foreldrebetaling i private barnehager økt med 8,2 prosent i løpet av perioden.

I likhet med i de kommunale barnehagene inntraff den kraftigste økningen i satsene i de private barnehagene i perioden august 1998 til august 1999. Økningen dette året var på 7,7 prosent, mens den laveste årsveksten fant sted i det første året undersøkelsene ble gjennomført. Fra januar 1992 til januar 1993 økte satsene med 1,0 prosent.

6.2. Årsbetaling i private barnehager uten kommunal støtte

Årsbetalingen for en barnehageplass i private barnehager uten kommunal støtte var på 29 442 kroner i januar 1992. Årsbetalingen økte med 33,5 prosent i perioden, og i 2001 koster en plass 38 868 kroner målt etter satsene gjeldene fra januar 2001.

Private barnehager tilbyr også søskenmoderasjon. Denne er gjennomgående noe lavere enn søskenmoderasjonen som tilbys i de kommunale barnehagene, og har ligget nokså jevnt rundt 20 prosent for barn nummer 2 i hele perioden. En stabil gjennomsnittssats for søskenmoderasjon og mindre endringer i ordningene i kostpenger har gjort at årsbetalingen for to barn i privat barnehage har utviklet seg helt på linje med årsbetalingen for et barn. I januar 1992 var årsbetalingen for to barn 53 387 kroner, mens etter satsene fra januar 2001 er årsbetalingen i år på 69 957 kroner.

Brytes tallene ned på de 5 områdene som ligger til grunn for gjennomsnittstallene over finner man at årsbetalingen for to barn har økt mindre enn årsbetalingen for ett barn i Oslo og Trondheim, begge med omland. I Stavanger, Bergen og Bodø, alle med omland, har veksten i årsbetalingen vært høyest i tilfellet med to barn. Søskenmoderasjonen har med andre ord økt i gjennomsnitt i Oslo og Trondheim i perioden, mens den er redusert i Stavanger, Bergen og Bodø.

Tabell 1. Gjennomsnittlige månedssatser og årsbetaling i kommunale barnehager etter brutto inntekt. 1992 - 2001

	Månedssats, uten kost			Årsbetaling, inkludert kostpenger					
	Brutto inntekt kr.			Ett barn, brutto inntekt kr.			To barn, brutto inntekt kr.		
	100 000	250 000	375 000	100 000	250 000	375 000	100 000	250 000	375 000
jan.92	1 218	1 961	2 123	13 967	22 133	23 903	22 235	34 730	37 406
aug.92	1 266	1 979	2 143	14 564	22 399	24 195	23 026	35 019	37 738
jan.93	1 320	2 002	2 180	15 120	22 615	24 566	24 013	35 490	38 450
aug.93	1 339	2 007	2 202	15 405	22 745	24 881	24 670	35 985	39 224
jan.94	1 381	2 082	2 273	15 793	23 499	25 589	25 321	37 223	40 402
aug.94	1 438	2 130	2 297	16 481	24 084	25 906	26 424	38 139	40 909
jan.95	1 482	2 169	2 344	16 904	24 446	26 371	27 048	38 715	41 639
aug.95	1 508	2 176	2 342	17 297	24 638	26 452	27 838	39 143	41 893
jan.96	1 548	2 229	2 403	17 669	25 151	27 053	28 376	39 937	42 817
aug.96	1 562	2 263	2 448	17 844	25 549	27 574	28 747	40 700	43 785
jan.97	1 640	2 339	2 527	18 808	26 497	28 544	30 466	42 406	45 532
aug.97	1 684	2 354	2 563	19 343	26 706	28 990	31 380	42 798	46 299
jan.98	1 710	2 406	2 625	19 530	27 168	29 572	31 598	43 428	47 111
aug.98	1 780	2 415	2 640	20 367	27 335	29 800	32 992	43 751	47 532
jan.99	1 866	2 530	2 762	21 333	28 627	31 160	34 712	45 979	49 860
aug.99	1 942	2 567	2 791	22 235	29 111	31 568	36 212	46 885	50 651
jan.00	1 999	2 622	2 848	22 818	29 661	32 140	37 183	47 831	51 637
aug.00	2 037	2 659	2 910	23 201	30 017	32 746	37 828	48 441	52 627
jan.01	2 108	2 722	2 983	24 012	30 735	33 582	39 115	49 660	54 025
Pst. endring 92-01	73,1	38,8	40,5	71,9	38,9	40,5	75,9	43,0	44,4

Tabell 2. Oversiktsdata for kommunale barnehager. 1992 - 2001

	Antall utvalgs- kommuner	Antall kommuner med inntekts- graderte satser	Antall kommuner med søsken moderasjon	Antall kommuner som benytter kostpenger	Antall kommuner med egne satser for barn under 3 år
jan.92	109	55	105	43	9
aug.92	109	52	106	51	9
jan.93	109	49	106	41	10
aug.93	109	51	106	46	13
jan.94	109	51	107	40	13
aug.94	109	50	107	45	12
jan.95	109	50	107	42	14
aug.95	109	50	107	55	14
jan.96	109	50	107	52	15
aug.96	109	50	108	50	17
jan.97	109	51	108	56	19
aug.97	109	51	108	56	23
jan.98	109	50	109	51	25
aug.98	109	47	109	54	26
jan.99	109	47	109	56	27
aug.99	109	46	109	58	27
jan.00	109	45	109	56	27
aug.00	109	45	109	54	28
jan.01	109	45	109	55	24

Tabell 3. Gjennomsnittlige månedssatser i private barnehager. 1992 - 2001

	Oslo m/omland	Stavanger m/omland	Bergen m/omland	Trondheim m/omland	Bodø m/omland	Uveid gjennom- snitt
jan.92	2 721	2 562	2 641	2 500	2 283	2 541
aug.92	2 775	2 575	2 662	2 531	2 193	2 547
jan.93	2 770	2 572	2 695	2 578	2 221	2 567
aug.93	2 768	2 590	2 762	2 689	2 325	2 627
jan.94	2 799	2 600	2 798	2 589	2 383	2 634
aug.94	2 791	2 606	2 909	2 639	2 433	2 676
jan.95	2 831	2 640	2 954	2 639	2 350	2 683
aug.95	2 846	2 694	2 968	2 717	2 350	2 715
jan.96	2 899	2 700	3 035	2 717	2 382	2 747
aug.96	2 979	2 800	3 074	2 733	2 411	2 799
jan.97	2 992	2 856	3 186	2 783	2 448	2 853
aug.97	3 041	3 057	3 166	2 825	2 515	2 921
jan.98	3 123	3 042	3 193	2 710	2 675	2 949
aug.98	3 201	3 202	3 386	2 761	2 640	3 038
jan.99	3 276	3 202	3 624	2 890	2 808	3 160
aug.99	3 338	3 495	3 596	3 054	2 875	3 272
jan.00	3 446	3 495	3 595	3 152	2 940	3 326
aug.00	3 325	3 590	3 588	3 162	2 927	3 318
jan.01	3 601	3 544	3 573	3 264	2 974	3 391
Pst. endring 92-01	32,3	38,3	35,3	30,6	30,3	33,5

Tabell 4. Gjennomsnittlig årsbetaling etter antall barn i private barnehager. 1992 - 2001

Gjennomsnittlig årsbetaling i de fem byene¹ med omland. 1992 - 2001		
	Ett barn	To barn
jan.92	29 442	53 387
aug.92	29 383	53 281
jan.93	29 688	53 592
aug.93	30 410	55 114
jan.94	30 428	55 191
aug.94	30 749	55 728
jan.95	30 798	55 448
aug.95	31 117	56 115
jan.96	31 473	56 711
aug.96	32 042	57 996
jan.97	32 763	59 052
aug.97	33 398	60 788
jan.98	33 923	62 963
aug.98	34 804	63 123
jan.99	36 205	65 989
aug.99	37 649	68 170
jan.00	38 294	69 975
aug.00	38 084	68 241
jan.01	38 868	69 957
Pst. endring 92-01	33,5	33,5

¹ Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Bodø

Tabell 5. Gjennomsnittlig årsbetaling etter by og antall barn i private barnehager. 1992 - 2001

	Oslo		Stavanger		Bergen		Trondheim		Bodø	
	Ett barn	To barn	Ett barn	To barn	Ett barn	To barn	Ett barn	To barn	Ett barn	To barn
jan.92	30 945	57 211	30 913	56 798	29 945	53 503	28 985	55 465	26 423	43 958
aug.92	31 527	58 593	30 808	57 622	30 366	53 387	28 964	55 245	25 249	41 557
jan.93	31 441	57 586	31 058	57 610	30 771	54 626	29 512	55 841	25 657	42 295
aug.93	31 532	57 770	31 256	58 020	31 629	55 992	30 632	58 413	27 000	45 375
jan.94	31 880	58 192	31 376	58 185	32 074	56 793	29 134	56 288	27 675	46 497
aug.94	31 675	57 885	31 162	57 250	32 962	58 893	29 720	56 372	28 225	48 239
jan.95	32 132	58 752	31 545	56 580	33 524	59 872	29 775	56 482	27 013	45 552
aug.95	32 362	59 750	31 815	57 569	33 823	60 209	30 571	57 597	27 013	45 449
jan.96	32 962	60 278	31 890	57 833	34 510	61 612	30 617	58 119	27 384	45 714
aug.96	33 841	61 871	32 953	60 034	34 918	62 577	30 800	58 486	27 699	47 011
jan.97	34 020	62 188	33 596	60 880	36 225	64 823	31 350	59 586	28 622	47 784
aug.97	34 743	64 374	35 314	63 978	36 028	64 778	31 808	60 431	29 098	50 379
jan.98	35 442	68 586	35 495	68 473	35 938	65 715	31 889	57 915	30 850	54 128
aug.98	36 423	65 188	37 057	68 682	37 858	69 405	32 260	59 270	30 424	53 070
jan.99	37 330	67 742	37 057	68 860	40 498	74 672	33 768	61 773	32 372	56 898
aug.99	38 342	69 241	40 762	75 625	40 675	74 827	35 556	64 357	32 908	56 799
jan.00	39 913	71 638	40 740	75 903	40 788	76 186	36 462	66 958	33 565	59 192
aug.00	38 023	65 597	41 544	76 420	40 565	74 242	36 575	66 552	33 714	58 393
jan.01	41 028	70 485	41 130	75 839	40 699	73 959	37 435	69 831	34 048	59 671
Pst. endring 92-01	32,6	23,2	33,1	33,5	35,9	38,2	29,2	25,9	28,9	35,7

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

2001/11	B. Mathisen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 1999. 34s.	2001/25	J. Fosen, A.G. Hustoft og B.O. Lagerstrøm: Ny spørresekvens for å identifisere husholdninger i utvalgsundersøkelser. 29s.
2001/12	A. Rognan og N. Barrabés: NUS2000. Dokumentasjonsrapport. 36s.	2001/26	H.C. Hougen: Undersøkelse om folat-kunnskap blant kvinner i fertil alder: Dokumentasjonsrapport. 17s.
2001/13	K.I. Bøe, J. Johansen og Ø. Sivertstøl: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport. Attføringspenger, 1992-1998. 88s.	2001/27	Ø. Kleven og O.F. Vaage: Medieundersøkelsen 1999: Dokumentasjonsrapport. 49s.
2001/14	O. Klungsoyr: Ekstremverdimodell for industrinæringenes investeringer i 90-årene. 30s.	2001/28	J. Heldal og J. Fosen: Statistisk konfidensialitet i SSB: Et diskusjonsnotat. 41s.
2001/15	O. Klungsoyr: Markovkjede Monte Carlo i varianstkomponentmodell for sysselsettingsdata. 30s.	2001/29	B.O. Lagerstrøm: Bruk av folkehøgskoler, 2000/2001. 77s.
2001/16	M. Bråthen og T. Pedersen: Tilpasning på arbeidsmarkedet for personer som går ut av status som yrkeshemmet i SOFA- søkerregisteret - 1998. 27s.	2001/30	R. Nygaard Johnsen: Undersøking om foreldrebetaling i barnehagar, januar 2001. 40s.
2001/17	T. Martinsen: Statistikk over energibruk i Statistisk sentralbyrå - evaluering, brukerbehov og forutsetninger. 87s.	2001/31	R. Choudhury: Brukerveiledning for AMEN. 100s.
2001/18	L. Vågane: Undersøkelse om holdninger til frukt- og grøntabonement blant foreldre med barn i grunnskolen. Dokumentasjonsrapport. 26s.	2001/32	R. Choudhury: Datagrunnlaget for AMEN: Teknisk dokumentasjon. 20s.
2001/19	H. Madsen og A. Langørgen: Anslag over antall etterspørre av grunnskoleopplæring for voksne. 23s.	2001/33	G. Dahl og J. Johansen: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport. Sysselsetting, 1992-1997. 98s.
2001/20	B. Indahl, D.E. Sommervoll og J. Aasness: Virkninger på forbruksmønster, levestandard og klimagassutslipp av endringer i konsumentpriser. 27s.	2001/34	L. Vågane: Samordnet levekårsundersøkelse 2000 - tverrsnittundersøkelsen: Dokumentasjonsrapport. 82s.
2001/21	A. Barstad: På vei mot det gode samfunn? Utredning til Finansdepartementet i forbindelse med arbeidet med nytt Langtidsprogram, 2002-2005. 363s.	2001/35	J. Holmøy: Årsrapport 2000: Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk. 36s.
2001/23	L. Østby: Beskrivelse av nyankomne flykningers vei inn i det norske samfunnet. Notat til Lovutvalget som skal utrede og lage forslag til lovgivning om stønad for nyankomne innvandrere. 32s.	2001/36	B. Astad og A.L. Brathaug: Kommunenes utgifter til primærlegetjenesten 1999: Evaluering av fastlegeordningen - førd data om kommunenes utgifter. 54s.
2001/24	T. Nøtnæs: Innføring i bruk av fokusgrupper. 22s.	2001/37	B. Rosnes: Kommunale gebyrer knyttet til bolig . Januar 2001. 29s.